

75'inci

Yunus
Nadi
Ödülleri

ROMAN ÖDÜLÜ: ÖMER F. OYAL 'GEMİDE YER YOK'

'Hayatta kalma çabası bir ahlaki kararlar arenası!'

"Roman" dalında, Adnan Binyazar, İrfan Yalcın, Konur Ertop, Asuman Kafaoglu Büke ve Zeynep Aliye'den oluşan Seçici Kurul, bu yıl ödülün "Gemide Yer Yok" adlı romanıyla Ömer F. Oyal'a verilmesine karar verdi. Gemide Yer Yok, Oyal'ın, hazırlıksız yakalanılan bir iç savaşı ve hayatta kalma mücadelesini anlattığı çarpıcı bir roman.

GAMZE AKDEMİR

"Her şeye rağmen şimdiye dek yaşadıklarımıza, bildiğimize tutunmaya çalışıyoruz, geçmişimizden başka bir şeyimiz yok. Tutunacak başka bir şey yok."

Romandan...

■ *Gemide Yer Yok*, birbirine sığınan olan bireylere ve hayatta kalma çabasına vurgu yapan bir roman. Olağanüstü zamanların insanlarını anlatıyorsunuz... Eşikteki cinler gibi her an hareket geçmeye hazır, tedirgin, ama bir o kadar aşırı... Bütün bunlar bize ne kadar yakın?

Kitapta somut kültürleri, somut iç savaşları veya iç savaş ihtimallerini deyim yerindeyse paranteze almaya çalıştım. Kitabımda özel isim kullanmaktan, hatıta kültürel çağrışım yaratacak takma isim kullanmaktan bile kaçındım. Ülke veya şehir ismi de yok.

Romanımda çizilen resim geçmişte dünyanın pek çok ülkesinde yaşandı ve zaten halihazırda dünyanı pek çok ülkesinde de yaşıyor. Muhtemelen gelecekte de yaşanacak. Benim yapmaya çalıştığım bütün kültürel özgüllükleri, iç savaşın taraflarını, kimin haklı kimin haksız olduğunu bir tarafa bırakarak böyle bir süreci sadece bir evin içinde, sıradan birkaç kişinin nasıl yaşadığını görmeye çalıştım.

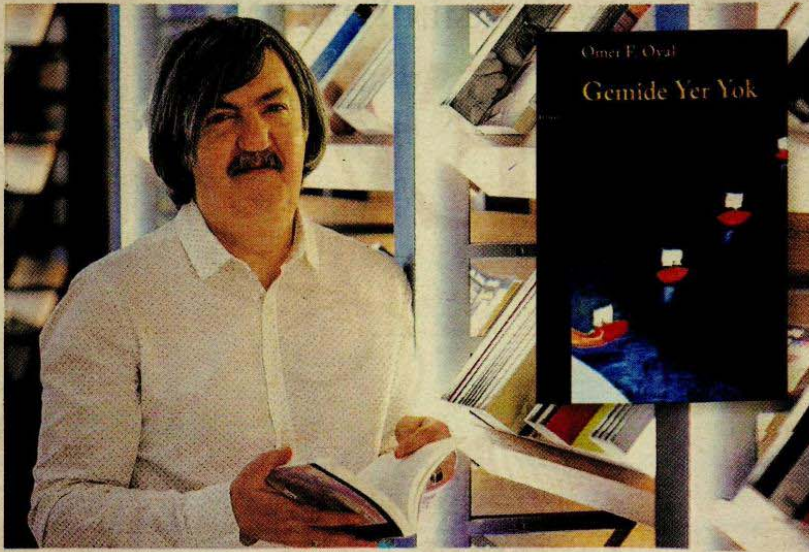
Daha çok da olağanüstü koşullarda hayatta kalmaya çalışanların ruh durumları, birbirleri arasındaki ilişkilerdeki gerilimler üzerine yoğunlaşmaya çalıştım. Hayatta kalma çabası gerçek bir ahlaki kararlar arenasıdır.

'HERKEŞ GÜVENİLİR BİR SİĞİNAK ARIYOR'

■ *Romanın katmanlarını açmak adına baştan sorarsam; bu gemi neden bu kadar sıkışık?*

Çünkü herkes güvenebileceği ve hayatta kalabileceği bir sığınak arıyor. Romanın kahramanı zaten kendisine evinde şöyle böyle bir sığınak oluşturmuş ve birtakım hazırlıklar yapmış. Diğerleri de süreçte hazırlıksız yakalanmışlar ve onlar da önceden hazırlanmış evde yer talep ediyorlar, daha doğrusu yavaş yavaş yerleşiyorlar. Böylece aynı ev içinde de bir yaşam alanı savaşı ve gerilimi yaşanmaya başlıyor.

Bir de Nuh'un Gemisi arketipi mevcut. Bu söylence bir felakete hazırlanmak, felaketi öngörmek, tereddütlere rağmen sığınak hazırlamak gibi çabaların arketipi görüncü görüyor. Her şey hayatta kalabilmekle

ve bunu gündeme getiren koşullarla yüz yüze gelmeden kendimize bazı ahlaki nitelikler atfetmekten kaçınmakla ilgili.

'BELİRSİZ BİR SÜREÇTE YAŞIYORUZ'

■ *Gemide Yer Yok*, hangi temel gözlem ve vargularınızdan çıkışla nasıl bir süreçte kaleme alındı?

Ülkemizde neredeyse daimi olarak belirsiz bir süreçte yaşıyoruz. Hatta "peki bundan sonra ne olacak" diye merak ederken ölüyoruz ve öleceğiz. Öbür yandan dünya da benzer bir halde, özellikle de çevremiz.

Elbette dünya ve Türkiye'deki genel ruh durumu kitabın yazılışında etkili oldu, ama felaket söz konusu olduğunda hep daha fazlası var maalesef. İç savaş, olağanüstülüğün başka bir aşamaya sıçrayışı demek. Buna rağmen kişiler böyle zamanları olağan günlerin refleksleriyle atlatmaya çalışıyorlar.

Fakat kitabın herhangi bir özgül duruma göndermede bulunmuyor, esas olarak bu süreçlerdeki ortalama insan davranışlarına yöneliyor. Kahramanlardan ziyade bu tür kişilere odaklanmayı tercih ediyorum. Bize geçiği veren kahramanların davranışları değil, ortalama kişinin davranışı.

■ *Bir apartman, sonra evin içi, anımsama ataklarıyla mazi, çok güvenilemeyece de teslim olunan aşk, sızıntılar halinde seyreden dönümler... Gemide Yer Yok, insanlığın toplumsal gerçekçi ve bireysel nasıl bir yansıması?*

Olağanüstü günlerde insan davranışlarının hangi saikleri öne alarak hayata geçeceğini tartışmaya çalışıyorum. Bunların bazıları için olağanüstü bir dönem de şart değil. Böyle dönemlerde bireylerin kişiliğini, varlığını bir arada tutan tek şey neredeyse sadece geçmiş. Geleceğin belirsiz olduğu koşullarda tutunulabilecek tek şey geçmiş çünkü.

'FELAKETİN YAKLAŞTIĞINA İNANMAK İSTEMEYİZ!'

Felaketin yaklaştığına inanmak istemeyiz. İnsan belirsizliği kaldıramaz, belirsizlik içinde bile gündelik rutinler ve öngörülebilir bir gelecek arar. Aharon Appelfed'in Badenheim 1939'unda, Yahudiler tecrit ediliyorlar. Onlara Polonya'ya sevk edilecekleri ve yaşamlarına orada devam edecekleri söyleniyor. Topluca tren istasyonuna götürülürken bazıları emeklilik haklarının devam edeceğini ummakta, Polonya'da hayatın çok ucuz olduğunu ve maaşlarını Avusturya parasıyla aldıkları takdirde birikim ya-

pacıklarını düşünmektedirler. İnsan çoğunlukla budur.

■ *Geçmişe tutunuyor roman, ya sonra? Eninde sonunda; romanın muhasebesinde gemide kalma azmindeki kişiler hangi sahalalarda bulunuyorlar, yola nasıl devam edilecek gibi?*

Gemide kalma azmi, sığınakta kalma ve orada hayatı idame ettirme azminden başka bir şey değil. Elbette çeşitli gerilim, çatışma ve uzlaşmalardan sonra herkesin kabullenmek zorunda olduğu yeni bir yaşam biçimi kurulacaktır.

Olağanüstü koşullardaki bu yaşam biçiminde hiçbir şey eskiye benzemiyor ve yaşayabilmek için uzlaşma ve yeni koşullara uyum şart. Üstelik uzlaşma hiçbir zaman adaletle veya ahlaki seçimlerle bağlantılı olmuyor; daha çok güçler ilişkisi, çıkarların ortaklığı gibi unsurlar öne çıkıyor.

Yani duygusallıkla ilişkisi olmayan bir durumda karşı karşıyayız. Böylece eskisinden bütünüyle farklı yeni bir hayat kuruyor. İnsanlık en olağandışı koşullarda bile her şeyin her zamanki gibi akıp gideceğine inanmak istiyor, orada bile geçici de olsa bir rutin oluşturuyor çünkü

■ *Tüm bu bağlamlarda Gemide Yer Yok, üslup ve tarz itibarıyla diğer romanlarınıza kıyasla nasıl bir yerde duruyor?*

Farklı bir yerde duruyor. Yazarken başlıca kaygım; bu sorunlara hiçbir duygusallığa kaçmadan değinmek; karakterlerin ruh halelerini psikolojiye girmeden, diyalog kullanmadan okuyucuya geçirebilmek, bir ruh durumu yaratabilmektir.

■ *Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazanmak sizde hangi duyguları uyandırıyor?*

Yunus Nadi Ödülleri'nin ülkemizdeki anlamı ve saygınlığı malum; ödül beni haliyle çok mutlu etti, onurlandırdı ve yine ödülü bu romanımla almanın benim için anlamı ise gerçekten neredeyse sadece bana malum. Kitabımı ödüle değer gören seçici kurula burada bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. ■

Gemide Yer Yok / Ömer F. Oyal / Yayı Kredi Yayınları / 208 s.

ÖMER F. OYAL

1959'da İstanbul'da doğdu. 1982'de Boğaziçi Üniversitesi İşletme Yöneticiliği bölümünü bitirdi. Yeni Olgular, Söz, Gelecek, Insight Turkey, Radikal Kitap, Mesele, Varlık ve Duvar gibi çeşitli dergilerde yazıları yayımlandı. Magda Döndüğünde isimli romanıyla 2016 Ankara Üniversitesi Roman Ödülü'nü, Zaman Lekeleri romanıyla 2019 Notre-Dame de Sion Edebiyat Ödülü'nü kazandı.